

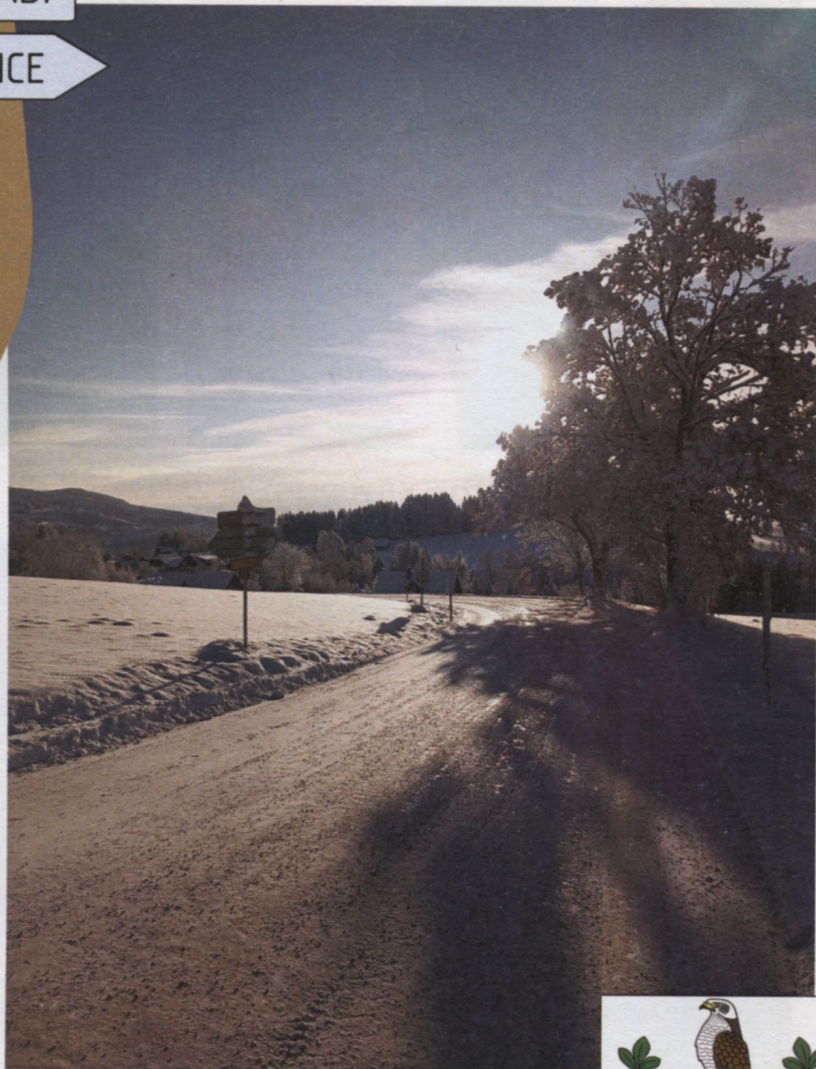
ROZCESTNÍK

ROUDNICE

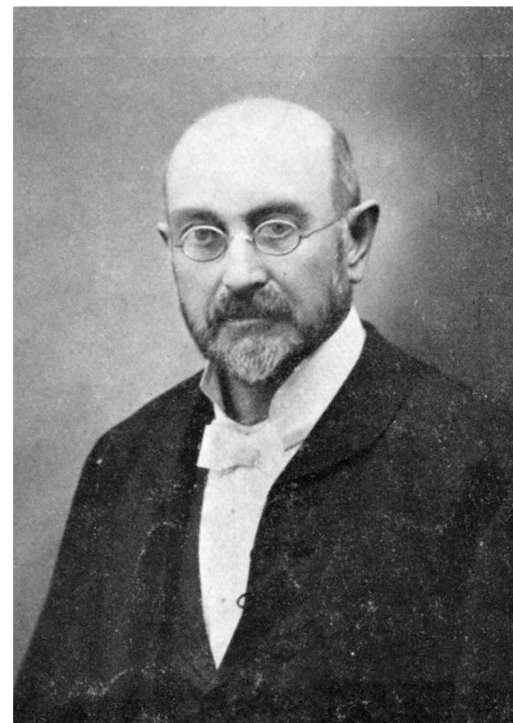
VIII. ročník, číslo 1 20 Kč

JESTŘABÍ

KŘÍŽLICE

prosinec 2022

Z HISTORIE

OTEC SVĚTLUŠEK ADAM PIČMAN

Životní dílo jestřabského rodáka

Údělem zajímavých rodáků naší obce byla skutečnost, že v ní zpravidla dlouho nezůstali a výraznou stopu zanechávali na jiných místech, a to v čele s tím nejznámějším – Janem Kadavým. V případě Adama Pičmana (1848–1924), který založil dodnes fungující majestátní školu, se musíme vydat na Moravu do Velkého Meziříčí.

Adam (dobovým přepisem Eidman) se narodil 6. června roku 1848, těsně před revolučními událostmi pražského povstání. Světlo světa spatřil v chalupě s tehdejší číselnou popisnou 32, jeho rodiče byli katolíci Josef a Marie Pičmanovi (v pozdějších letech bude Adamovo příjmení přepisováno ve variantě Pičman, proto je tak uváděn i v literatuře, ale my se přidržíme původní krkonošské podoby).

Vychovatelem v rodině Palackého

Vzhledem k tomu, že byl otec Josef starostou celé obce Jestřabí, dá se soudit, že rodina Adamovo vzdělání podporovala a rozvíjela. Z rodné vsi proto brzy vyrazil do světa za vyššími cíli,

první významnou zastávkou jeho studií bylo gymnázium v Hradci Králové, Adam se rozhodl pro právnické povolání, a to vzápětí znamenalo Univerzitu Karlovu (tedy tehdejší Karlo-Ferdinandovu univerzitu) v Praze. V hlavním městě se mu dostalo velké cti, protože byl přijat do rodiny Jana Palackého, syna „otce národa“ Františka Palackého. Jan byl profesorem v oboru biogeografie a též inspektor botanických sbírek Národního muzea. Adam Pičman v jeho rodině získal pozici vychovatele. Jistě není náhodou, že v pozdějších letech bude v rámci osvěty vést mimo jiné přednášky o významu Františka Palackého pro naši zemi.

Po úspěšném dokončení právnických studií (promoval dva dny před Vánoce roku 1876) Adam pokračoval v praxi v Jičíně a v nedaleké Libáni. Kterási práce jej potom na čas zavála do jihočeských Sedlčan, kde na jednom plese poznal okouzující dívku z velkého statku Růženu Oppenheimerovou. Měla sice již nápadníka, ale charismatický sokol a doktor práv ji uchvátil. Začali si psát láskyplné dopisy, které bude Růžena celý život opatrovat, a nakonec jí je vloží dokonce i do hrobu. „Líbám Vaši ruku, práci ztvrdlou a sladkou těmi pohlazeními, která utkvívají na hlavičkách té Vaší dvorské drobotiny, líbám tu ruku tak něžnou, ale pevnou, že sebe zcela jejímu vedení odevzdám!“ psal právník své milované. Vzali se 7. května 1879 v Růženiých rodných Vrchotových Janovicích, oddat je přijel Adamův bratr Antonín (1838–1904), farář ve Vysokém Veselí a též rodák z Jestřabí. Šťastný svazek nebyl obdařen dětmi, ale když zemřela Růžena nejstarší sestra, manželé se ujali sirotků a přijali je za své.

Brzy poté, roku 1883, zavál osud manžele do Velkého Meziříčí, které si zamilovali a spojili s ním zbytek svého života. A právě zde také vybudovali své životní dílo.

Pičman nejprve začal být politicky činný a získal si ve městě velkou reputaci. Nicméně zákulisní politické intriky jej znechutily a tuto práci zcela opustil. Jeho zájem přitáhl lokální problém nedostatku pokračovacích dívčích škol, do něhož se doktor práv ponořil a jenž bez nadsázky převrátil jeho život naruby. A tak se roku 1901 rozhodl založit „Dívčí školu a pensionát Světlá“. Jednoduchá věc, otevřít místo pro vzdělávání, zdálo by se – ale vše bylo mnohem složitější.

Založení Světlé

Metoděj Kubíček, pozdější ředitel školy, napsal k jejímu 25. výročí, že v počátku se tato idea zdála pouze jakýmsi „fantastickým zámekem“, ale Pičman svůj sen dokázal převést v realitu. Tedy nejen on, nesmíme opomenout přínos jeho ženy Růženy, která v celém projektu sehrála neméně důležitou i angažovanou roli. Podle vzpomínek to byla velmi obětavá, dobrosrdečná žena, která nikdy nikoho neodmítla, a navíc měla velmi dobře vyvinutý organizační talent, což se zejména v těžkých prvních letech provozu mnohdy osvědčilo. Později vedla také finanční stránku podniku a byla členkou dozorčí rady. V neposlední řadě byla prý prvotřídní kuchařka.

Vedle manželů formálně stál za založením Světlé spolek nazvaný „Dámský odbor Národní jednoty pro jihozápadní Moravu“ (jemuž předsedala právě Růžena). Název Světlá měl nejen symbolický význam ve smyslu světla jako nositele vzdělání a osvěty, ale předně naznačoval poctu slavné spisovatelce Karolíně Světlé. Adam osobně vypracoval učební osnovy a stanovы školy, přičemž její otevření se stalo malou slavnostní akcí, k níž byla dokonce konána mše svatá. Přítom začátky byly skutečně chudé, až primitivní. Na inzerát se ozvaly tři učitelky. První utekla

poté, co uviděla prázdnou neútlunou učebnu s prastarými lavicemi, druhá ji brzy následovala. Nastoupila jediná, Nora Masáková, která na inzerát odpověděla slovy: „Přijmete-li mě, budu pracovat s láskou.“ Adam Pičman mnohokrát připomene, že tato věta se stala pro novou školu přímo ikonickou, bez lásky se zde pracovat nedalo.

V prvním roce provozu (pedagogicky vzato se jednalo o pokračovací průmyslovou školu) navštěvovaly třídu dvě desítky chovank, přičemž většina pochopitelně pocházela přímo z Velkého Meziříčí. Dívky se zde měly naučit jak praktickým dovednostem (šití, zdravotvědě, vaření, vedení domácnosti, vychovatelství), tak si zdokonalit vědomosti o národním jazyce, dále věcem více filosoficky zaměřeným (náboženství), hudbě, tanci, či dalším vědám jako matematice, zeměpisu nebo dějepisu. Pičmana aktivity spojené s vedením školy pohltily tak silně, že nakonec odsunul advokátní praxi na vedlejší kolej zájmu a plně se soustředil pouze na tuto práci. A dokonce si ve zralém věku udělal v Praze pedagogické zkoušky, aby mohl sám vyučovat. Ostatně v prvních měsících provozu většinu předmětů beztak přednášel on sám.

Škola jako jedna rodina

„Myšlénka škol Světlé pensionátu vlichotila se již v duši inteligence města. Já o ní všude káral, maloval každému krásný obraz budoucí Světlé,“ napsal později Pičman o hledání podpory pro její provoz. O školu byl velmi brzy přímo enormní zájem, rozšiřovala svůj záběr (zahradnictví, umělecko-řemeslné dílny), jednotlivé předměty se více specializovaly a takřka okamžitě začala přesahovat hranice zakladatelského města. Přesto podnik bojoval s vleklými finančními problémy. Dramatik František Adolf Schubert napsal v oslavném článku k desetiletému výročí založení do jednoho z nejčtenějších listů, Národní politiky, tato slova: „Čtete, čtete historii té školy a zdá se vám, že čtete něco Jules Verneovského, něco, co by snad mohlo někdy jednou se seběhnout, ale co vůbec se neseběhlo, nestalo. Nemůžete hrubě ani uvěřit...“. Tak zázračně chod školy působil.

Dary a příspěvky byly malé, takže všechno platili manželé Pičmanovi ze svého, učební pomůcky, psací stroj, klavír... Když chyběly židle, koupili staré za pár drobných a slovný advokát i jeho žena sedli na zem a každou zvlášť čistili a natírali. Po letech bude Pičman se smíchem vzpomínat, jak tehdy chodil k soudu celý umazaný od barev. Jindy, když truhlář přinesl novou almaru a zjistil, že Růžena nemá ani groš na zaplacení, posadil se do křesla a řekl, že odejde, dokud nedostane zaplacení. Adamovi nezbylo nic jiného, než běhat po městě a shánět pár korun. Přesto si oba manželé plnili svůj sen a dle vzpomínek tehdy celé zázemí školy i s chovankami, jimž brzy nikdo neřekl jinak než Světlušky, žilo jako jedna velká rodina.

Hvězda štěstí nad Světluškami

Při tom všem Pičman dokázal neustále vyjednávat s rakouskými úřady a hlavně přitáhnout investory, například pořádáním úspěšných veřejných představení Světlušek. Přesto bylo jejich zázemí stále primitivní. Zakladatel bude později připomínat, jak jeden otec okamžitě odhlásil svou dceru poté, co zjistil, že dopis, který domů poslala, musela psát v kleče na zemi a místo stolu použila židli.

Škola se zvětšovala a brzy fungovala v šesti pronajatých budovách, což bylo značně nepraktické. Nakonec pro ni Adam s Růženou zakoupili pozemky, na nichž měla být vystavěna vlastní budova. Vždy pozitivně myslící Pičman říkával, že „nad kolébkou i životem ústavu svítí jasná, velká hvězda štěstí“.

Ta však trochu pohasla, když do všeho vstoupila první světová válka. Celý Pičmanův projekt oslabil, stavba vlastní školy byla odložena, navíc se za války hlásilo méně dívek, musely se rušit některé kurzy, avšak Světlá přesto přežila. Bohužel jen pár týdnů po vyhlášení samostatnosti Československa zasáhlo rodinu i Světlušky neštěstí. Růžena Pičmanová podlehla 1. prosince 1918 epidemii španělské chřipky, bylo jí 63 let. Pro Adama to byla nesmírně těžká rána, se kterou se nikdy nevyrovnal.

Nová Světlá

Přes smutek nad odchodem Růženy ještě intenzivněji pokračoval ve snu, který spolu sdíleli. Díky tomu byla vlastní majestátní budova školy tzv. „Nová Světlá“ opravdu postavena a slavnostně zkolaudována dne 31. srpna roku 1923. O pár dnů později už se v ní učilo. Připomínala obrovský zámek a Pičman pamatoval na vše, co mohla škola pro svou svěbytnost potřebovat a kde se zároveň Světlušky učily: od zahrad pro pěstování ovoce a zeleniny, přes chování drůbeže i dobytka, až po vlastní nemocnici.

„Dne 8. září (1923) bude o desáté hodině dopoledne v aule nové budovy Světlé konána oslava nejradostnějšího dne v dějinách škol a pensionátu,“ čteme v dobovém tisku. „Splnila se jí dávná touha po vlastním krovu, neboť v ten šťastný den bude v krásných, světlaplných budovách jejich zahájen školní rok škol Světlé s dvěma sty Světluškami jak z milého krásného města našeho, tak z dálných krajů naší vlasti...“ Dvorana byla vyzdobena květinami a vévodil jí důstojný obraz Růženy Pičmanové. A redaktor nám popisuje i radost zakladatele: „Není to však dnes ten ustaraný Dr. Pičman, kterého vidáme choditi městem s hlavou sklopenou, stále přemýšlející, a brzy tu, brzy onde starostlivě rady a pokyny udílející. Jako mladík vyhoupne se na připravenou tribunu, aby pověděl přítomným vznik a budování této jedinečné školy v bývalé říši rakousko-uherské...“

Dokončený sen Adama Pičmana

Nová Světlá bylo dovršením životního snu, který Adam Pičman, „člověk originelní, duchaplný a rázovitý“, budoval se svou ženou Růženou. A je snad proto i symbolické, že brzy po jeho naplnění Adam umírá. Zesnul 12. srpna 1924 během ozdravného pobytu v Lázních Toušev ve věku 76 let. Krátce předtím ještě napsal obsáhlou stať pro ročenku, kterou škola vlastním nákladem po mnoho let vydávala (opět z jeho iniciativy). Pohřben byl ve Velkém Meziříčí, kde nad jeho rakví promluvil starosta města Karel Rosendorf.

Budova nové školy ve Velkém Meziříčí

Tehdy už po dvou desetiletích provozu navštěvovalo školu bezmála 350 Světlušek (a nakonec byl provoz rozšířen i pro chlapce). Na památku manželů Pičmanových dívky u monumentální budovy vysadily lipové stromořadí.

Světlá nakonec přestála všechny politické změny, od monarchie přes první republiku, nacismus, komunismus i návrat ke svobodnému kapitalismu, dnes nese název Hotelová škola Světlá. A tak zhmotněná vidina jestřabského rodáka, JUDr. Adama Pičmana žije i po více než sto dvaceti letech dál a dokazuje, že lidská vůle zmůže vdechnout život i zdánlivě nemožným snům.

Lukáš Berný